

R. 196.470

A R O M A T V M,
ET
S I M P L I C I V M A L I Q V O T
M E D I C A M E N T O R V M A P V D
I N D O S N A S C E N T I V M
H I S T O R I A :

615.1
Orizg

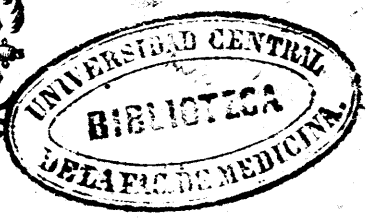
Primùm quidem Lusitanica lingua *διαλογικῶς*
conscripta, à D. GARCIA AB HORTO,
Proregis Indiæ Medico:

Dedico
~~*[Signature]*~~

Deinde Latino sermone in Epitomen contracta, & iconi-
bus ad viuum expressis, locupletioribusq, annotatiun-
culis illustrata à CAROLO CLVSIO Atrebate.

Autore da
nato omni
per unum
[Signature]

QVARTA EDITIO,
Castigator, & aliquot locis auctior.

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam, & Ioanem Moretum.

M. D. X C I I I.

Cum gratia & privilegio.

Mares a de Mayo 1639

nucleum, qui putamine clauditur, edules esse. Hanc Tutiam Alexandrinam vocari, non quod in Alexandria fiat; sed quod ex Quirmon Ormuz delata, deinde in Alexandriam exportetur, ex qua tandem & Italia* & Gallia communicatur.

ἀριζονία
Alexandrina.

* Immo, ut Marthiolus suis in Diosc. commentariis lib. 5. cap. 46. censet, Cadmia peritæ ex ærariis Germaniæ fornacibus petita videntur, tum Italiæ, tum Germaniæ atque Galliæ officinæ. Atramen si paulo diligentiores magisque curiosi essent Pharmacopolæ, faciliè Pompholygem ex iisdem fornacibus accipere possent, & sua antipoda, quæ, ut idem auctor est, plerumque ex boum offibus concrematis parant, omnino reiicerent.

De Ebone.

CAP. XIII.

OSSIVM Elephanti non modò in Medicina nullus est vsus (tame si nonnulli, ut modò retulimus, falsò tradant ex his crematis spodium parari) sed nec instrumentis & operibus faciendis. Dentium dumtaxat materies expetitur. Nam quòd Aegineta lib. 7. cap. 3. Elephanti vngulas medicum in vsum vsurpari tradit, falsum esse puto.

Dentes Elephanti dumtaxat expetiti.

APPELLATUR autem Arabibus Elephanti Fil: (ipse verò dens Cenafil, quod dens Elephanti est) in Guzarate & Decan, Ati: in Malauar, Ane: in Canara, Açete: Aethiopiibus; Ytembo: nullis verò nationibus quod sciam Baro; licet Simon Genuensis id affirmet.

Fil.

Cenafil.

Ati, Ane.

Açete, Ytēbo.

Baro.

NULLIVS in medicina vsus sunt ipsi dentes apud Indos: sed dumtaxat ab Arabibus & Turcis vsurpantur ex Auicenna præscripto in iisdem remediis, quibus nos vrimur. Verùm in operibus & instrumentis nonnullibusq; fabricandis tantus eorum est vsus, ut ex Aethiopia parte que est à Sofala, vsque ad Melinde, singulis annis in Indiam deuehantur millies sexcēta pondo, præter eos dentes qui ex plerisque India regionibus conuehantur. Huius Eboris pars in Chinarum regionem desertur: maxima verò & potissima in Cambaya. Est enim certum superstitionis genus à Demone mulieribus eius regionis institutum, ut è vita sublato ex sanguine iunctis, nico omnia monilia (quorum vi-

Magnus Eboris apud Indos vsus.

Superstitio Indicarum mulierum.

D

ginti

ginti ex ebore confecta singula mulieres in brachiis gerunt, fiunt tamen & ea interdum è testudinum testis) confringant, & posito luctu noua inducant. Ingens verò est apud hos Eboris pretium, pro dentium magnitudine: siquidem minores dentes non adedò magno aestimantur; magni verò, ingentis sunt pretij.

Elephantini
dentes non
sunt deci-
dui.

Elephanti
crudis carni-
bus Aethio-
pes vescun-
tur.

HABENT autem singuli Elephantinos dentes in maxilla superiore, sed non deciduos & denuo renascentes, vt putarunt nonnulli. Femina verò iis magna ex parte carent, tametsi nonnulla dentibus vnius palmi longitudine pradita sint. Mactantur ab Aethiopicis Elephanti, vt eorum cruda carne vescantur: dentes verò ad nos mercimonij gratia transmittunt, viminibus siue laqueis colligatos, quod facit vt putem maiora apud eos Elephantorum armenta inueniri, quàm Boum in Europa.

Naires.

PORRO Elephanti naturâ melancholici sunt admodum, noctu pauent, & in somniis metum incurientibus diuexantur. Sed praesens remediũ est si eorum rectores (Naires lingua vernacula vocantur) illorum tergis infideant, semperq; eos alloquantur, ne dormiant. Alui profluuium plerumque laborant; interdũ verò adedò in zelotypiam rapiuntur, vt efferentur, & quodammodo furibundi reddantur, disrumpantq; catenas & vincula. Eius autem mali curatio est, si rectores educant in agros, & grauiter obiurgent.

Elephantorum
utilitas.

CETERVM praeter id ministerium quod vehendis oneribus praestant, & tormentis bellicis è loco in locum commutandis, solent bello vtiles esse Elephanti; interdum enim capite & pectore armati equorum more in bellum educuntur. Sed qui his in praeliis vtuntur, id solum emolumentum referunt, quod aduersariorum acies prosternant: & tamen interdum etiam, veluti intellexi, non sine suorum pernicie retrocedunt. Nonnulli sunt Reges, qui interdum mille huiusmodi Elephantos in praelium educunt, alij plures, plerumque pauciores.

CRUDELI

CRUDELE est id spectaculum, quando Elephantis Elephantorum pugna. veluti monachis praeliantur: siquidem non modo dentibus singuli suum aduersarium impetere student, sed magno interdum impetu capitibus concurrunt, vt alteruter eorum, capite con fracto, in planitiem cadat.

FALSUM est quod quidam de maris & femina congressu tradiderunt; quandoquidem haud aliter congregiantur quam reliqua quadrupedes.

MULTA Plinius lib. 8. cap. 1. 2. 3. & seq. de Elephantis scribit, sed pleraque parum probanda, & haecenus non experta. Quod verò in Taprobana insula maiores, dociliores, bellicosioresq; Elephantos gigni tradit: verum id est, si Taprobana Zeilan fortè. probam intellexerit eam insulam quae nunc Zeilan vocatur. Nam, vt postea dicemus, huius insulae Elephantis reliquis omnibus praecellunt, eorumq; imperia reliquos agnoscere scribunt. Huius etiam cum Rhinoceros inimicitia meminit idem Plinius, lib. 8. cap. 20. eorumq; pugnas describit.

EST autem Rhinoceros vastum animal cornu in nare gerens, quod difficulter domari potest. Multos in Cambaya Rhinocerosis historia. Bengala finitima, & Patane inueniri tradunt, & ab incolis Gandas vocari. Mibi haecenus Rhinocerotem ^b videre Gandæ. non contigit: illud tamen scio, Bengala incolas eius cornu aduersus venena vsurpare, vnicornu esse existimantes, tamen non sit, vt ij referunt qui se probè scire autumant.

CETERVM de Monoceros tam incerta omnia ab Monoceros. Auctoribus referuntur, vt illum haudquaquam vidisse manifestò appareat. Ego hoc loco referam quae à viris fide dignis accepti. Inter promontorium Bona spei, & aliud promontorium vulgò de Currentes nuncupatum, vidisse se affirmabant ^c terrestre quoddam animalis genus, licet mari etiam delectaretur, quod caput & iubam equi haberet (minimè tamen marinum equum esse) cornu praeditum duos palmos oblongo, mobili, quòdque nunc in dextram, nunc in sinistram obuerteret; modò illud attolleret; modò demitteret.

demitteret. Id animal cum Elephante ferociter praliari, eiusque cornu aduersus venena laudari. Eius experimentum factum propinato duobus canibus veneno: alterum enim canem cui dupla quantitate propinata: esset venenum, sumpto huius cornu puluere ex aqua conualuisse: alium vero cui exigua quantitate venenum esset datum, nec exhibitum hoc cornu, statim mortuum corruisse.

Elephanti
docilitas.

CETERVM non modò vernaculam linguam intelligunt, sed etiam peregrinas, si eas edoceantur. Gloria sunt cupidi, beneficiorum memores, iniuriarum verò haud quam obliuiscuntur, & vindicta cupidissimi sunt. In summa, huic animali nihil deesse videtur, vt ratione pradi:um appareat, præter loquelam: tamen si non desint qui in Cochinchin publicum instrumentum (attestationem vocant) se vidisse asserant, quod referret Elephantum aliquando istis locutum, petiisseq; à suo rectore (quem in Malauar Naire, in Decam verò Piluane vocant) cibum. At rectorem respondisse, Lebetem in quo illi Orizam coqueret, pertusum esse, tamen ad Cacabarium deferret obturandum, deinde Orizam se cocturum. Lebetem promiscide sumptum Elephanti ad Cacabarium defert. Is lebetem reparat, sed rimam, quam non animaduertat, inobturatam relinquit. Lebetem refert Elephanti. Rector Orizam cum aqua coquendam iniicit; sed per rimam effluere conspiciens aquam, rursus Elephanti tradit consarcinandum vt ferat. Defert Elephas. Cacabarius de industria lebetem se reparare simulans, rimam auget. Elephanti lebetem, ad mare profectus, aquam haurit: hanc effluere videns, lebetem intelligit non reparatum; ad Cacabarium redit magno barritu intonans, quasi de eius perfidia conquereretur. Cacabarius tandem lebetem probè ferruminat, & reparat. Sed ei Elephanti non fidens, denuò e mari aquam haurit: quam non effluere animaduertens, domum redit, & orizam in eo coctam edit. Visunt etiamnum qui hoc spectaculum se vidisse

disse affirmant, locutum tamen asserere non ausint.

RUMOR est Regem Sian, in cuius regno præstantissimi post Zeilanos inueniuntur Elephanti, candidum Elephantum habere, eumque propterea Regem candidi Elephanti per excellentiam appellari.

Rex Sian.
Elephantus
candidus.

RETULIT mihi amicus fide dignus, se duas Elephantorum venationes vidisse, ad quas profectus esset Rex Pegu cum infinita hominum multitudine, siquidem in prima ducenta hominum millia fuerunt. Cingebant illi in orbem totum eum locum in quo Elephantos sua pascua habere norant: deinde paulatim ambitum illum siue hominum coronam contrahentes, tandem in medio comprehenderunt non modo ingentem Elephantorum multitudinem (siquidem ea venatione quatuor millia capta sunt) sed & alia animantia, veluti apros, tigrides, partim viua, partim iaculis confixa. Omnes autem Elephantos dimisit, præter ducentos tum adultos tum iuniores, ne suam regionem Elephantis depopularetur. Illos verò domarunt in hunc modum. Magnis rabibus eos sepientes, paulatim circum, quo concludebantur, in angustius contrahabant, donec singulos Elephantos vix locus caperet; deinde funibus e vimine contextis eorum pedes & dentes vinciebant, ut Elephanti se mouere loco non possent. Hos binis funibus cinctos subibant rectores, & calcibus impetentes, tum baculo ferientes, perpetuò se verberaturos, & tandem fame enecturos minitabantur, nisi essent morigeri. Sin verò essent morigeri, oleo se peruncturos, & cibum subministraturos pollicebantur. Deinde singulos educebant & lauebant: lotis singulis binos Elephantos domesticos & iam domatos admouebant, inter quos virumque coercerentur. Hac ratione domitos fuisse referebat.

Rex Pegu.

Elephantorum
venatio.

ALIAM præterea Elephantos capiendi rationem idem mihi narrauit. Intelligerat idem Rex Pegu ingentem Elephantum in siluis aberrare, ut eum caperet, aliquot Elephantos feminas domesticas eò mittit, prius comonitas ne cum Ele-

phantis congregerētur, sed signis indicarent se primum congressuras ubi ad sua stabula peruenissent. Posteaquam eō venissent femina, statim subsecuti sunt Elephanti cum illis pascentes, donec in urbem Pegu qua admodum vasta est, deducti essent. Femina ad sua stabula remearunt, subsequentibus Elephantis. Eductis inde feminis, solos Elephantos conclusos, eadem qua supra retulimus ratione domarunt.

Elephantos
domandi
ratio.

IUNIORES etiā verberibus, obiurgationibus, & fame, interdū verò beneficiis domantur: maiores verò magnis edibus concludunt, qua multas habent ianuas angustas, è quibus qui Elephantos domare volunt, iacula & spicula in eos coniciunt, donec iam festi, vulneribusq; & fame propè sint enecti. His deinde rectores significant, illos se ita exercitasse, ut feritatem deponant: quod si humi se prostrauerint, beneficia collaturos pollicentur. procumbunt Elephanti, lauantur, vnguntur oleo, & cibus datur: deinde singulis ferè momentis interrogantur quī valeant, quid petant. His rationibus paulatim edomantur.

Plinij lapsus.

MANIFESTVS autē Plinij error in eo deprehenditur, quòd Elephātos minimo suis stridore terreri & retrocedere scribit lib. 8. cap. 9. Nam plerumq; sues Elephātorum stabula ingrediuntur, nec eis terrētur, aut illarum presentia quidquam commouentur. Sed & in siluis Malauar multas sues cum Elephantis versari certū est. Illud verum est, quòd mures oderint, quē admodum idem tradit. Nam si mures in suis stabulis versari senserint, nūquam nisi cōtorta in se & cōuoluta promuscide Elephāti dormient, ne eā mures ingrediātur & mordeāt. eadē planè ratione formicas abhorrent.

Elephantus
murem odit
& formicas.

Andr. Lacuna
lapsus.

MIRARI subit, à quo Andreas Lacuna lib. 2. cap. 50. comm. in Diosc. edoctus, fossile & minerale ebur inueniri scripserit, quādoquidem nihil à veritate magis alienum sit.

Fuchij error.

NEC minùs Fuchsum lib. de Compos. in ed. miror, qui nullibi verum ebur reperiri summo errore scripsit: cū tot sint Elephanti per vniuersam Indiam & Aethiopiā.

• *Vulgaria Simonis Genuensis exemplaria huius meminisse non reperio.*

D E Elephantorum docilitate & industria multa apud Auctores leguntur. Sed & recētibus exemplis eorum industria & docilitas est cognita. Nonne Elephantus quem ante aliquot annos hic in Belgica vidimus, quemque ad Imp. Maximilianum II. tum Cæsarem Rex Catholicus mittebat, summum docilitatis & intellectus propemodum humani specimen nobis præbuit? Attamen adhuc erat iunior; nec nonum annum excessisse ferebatur.

b Rhinoceros visus Straboni lib. 16. Cuius color Elephanti similis non buxo (buxum tamen illic colorem tribuit Plin lib. 8 cap. 20.) magnitudo Tauri, forma Apro proxima, præsertim quod ad rostrum atinet, demto naso, quod cornu quoddam est recuruum, omni esse durius: eo pro armis vitur, quemadmodum Aper dentibus. Habet etiam duo cingula, tanquam draconum volumina, à dorso vsque ad vterum circumcuntia, alterum iubam versus, alterum ad lumbum.

c N O N multum ab hoc animali differre videtur Æthiopum Eale, quam describit Plin. lib. 8. Naturalis historiae cap. 21. Apud eosdem [videlicet Æthiops] & quæ vocatur Eale, magnitudine Equi Asiaticis, cauda Elephanti, colore nigra vel fulva; maxillas apti, maiora cubitalibus cornua habens, mobilia, quæ alterna in pugna sistit, variatque aut infesta aut obliqua, utcumque ratio monstrauit.

d Similem planè venandi rationem describit Pausanias in Bœoticis, siue lib. 9. in hunc modum: Venatores ubi campestres vel montanos saltus ad stadia ferme mille in orbem continēt indagine cincerint, ita ut constanter omnes, quem quisque ceperit in eo ambitu locum obtineāt, ad intimos eadem agminis forma recessus progressi, feras omnes in medio comprehendunt, & inter eas Alcen, &c.

e Laminulis quibusdam Eboris fossilis, quæ natium æmulantur, sed crusta quadam candidissima inductæ sunt, ante biennium à Rasio nostro omnium Naturæ miraculorum diligentissimo obseruatore, donatus sum. In Italia erui hoc ebur intelligo, & magno in vsu istic esse aduersus virulentorum animalium morsus,

Ebur fossile.

De Canella.

CAP. XV.

T A M longa difficilique via petebantur olim hæc aromata, ut perfectam eorum notitiam consequi veteribus haud facile fuerit. Hinc factum, ut innumera fingerentur fabulae, quas Herodotus pro veris refert. Et quoniam ingens eorum erat pretium, maiorque in hominibus lucri cupiditas, adulterabantur aromata; & hac ratione fiebat, ut diuersa illis inderentur nomina, tamen si plerumque eiusdem essent generis.

Herodoti fabulae in Thalia.

P R O P T E R locorum igitur distantiam, & minus frequentatas has regiones à negotiatoribus, præbè cognita Cassia historia veteribus non fuit. Nam qui eam Ormuz & Arabiam deuehebant, Chineses (ut infra dicemus) erant;